

Πολλά ἐγράφησαν καὶ γράφονται καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίαις περὶ τῶν ἐκπληκτικῶν κερδῶν, τὰ ὅποια ἀπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν διάσημοι ὑποκριταὶ καὶ μάλιστα ὑποκρίτριαι τῶν σημερινῶν χρόνων ἐν Ἐυρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ. Ἐκ τοῦ κατωτέρω ἀρθροῦ, ὅπερ ἀποσπῶμεν ἐκ πραγματείας τοῦ καθηγητοῦ κ. Καστόρχη δημοσιευθείσης ἐν τῷ «Ἀθηναίῳ», οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἐστίας» θὰ ἴδωσιν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις μάλιστα, ἡ τέχνη τοῦ ἀπὸ σκηνῆς διδάσκειν προσεπύριζεν εἰς τοὺς διαπρεπεστέρους ἐκ τῶν ἐπαγγελλομένων αὐτὴν ἀμοιβὰς καὶ κέρδη κατ' οὐδὲν κατώτερα ἐκείνων, ἅτινα κερδαίνουσιν οἱ ὑποκριταὶ τῆς σήμερον. Σ. τ. Δ.

ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΜΟΙΒΗ ΥΠΟΚΡΙΤΩΝ

παρὰ Ῥωμαίους.

Ἡ τῶν ὑποκριτῶν χρηματικὴ ἀμοιβὴ κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐφορτῆς ἄρχοντος, ὅστις ἀνελάμβανε καὶ πάντα τὰ ἐξόδα πρὸς ἔγερσιν θεάτρον, ὅταν δὲν ὑπῆρχε λίθινον, πρὸς διδασκαλίαν τῶν ὑποκριτῶν, ἐνδυμασίαν αὐτῶν καὶ λοιπά. Παρεῖχε μὲν ἡ πόλις ἐν ἀρχῇ 500 μνᾶς ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, ἀλλὰ τὸ ποσὸν τοῦτο, ὅσον μέγα καὶ ἂν ἦτο διὰ τὴν τότε λιτότητα τοῦ βίου τῶν Ῥωμαίων, οὐδέποτε ἐπῆρκει εἰς τὰς πολλὰς τῶν ἐφορτῶν δαπάνας, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τοὺς χρόνους τῆς ὕστερον πολυτελείας καὶ τοῦ πλοῦτου τῶν Ῥωμαίων. Νῦν ὁ ἄρχων ἐχορῆγει πᾶσαν τὴν εἰς τὴν ἐφορτὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην, οὐχὶ ἐκ φιλοτιμίας, ὡς οἱ ἐν Ἀθῆναις ἀναδεχόμενοι τὰς λειτουργίας, ἀλλ' ἐκ φιλοδόξου καὶ ἰδιοτελῶν σκοπῶν, ὅπως εὐχαριστήσωσι τὸ πλῆθος καὶ λάβωσι τὰς ψήφους αὐτοῦ εἰς τὰς προσεχεῖς ἀρχαιρείας, μὲθ' ἧς οἱ ἐπιτυχόντες ἐπέμποντο διοικηταὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ἐγγύμνουσιν αὐτάς.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὁ ἐκάστοτε ἄρχων συνεφώνει μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὑποκριτῶν περὶ τοῦ δοθησομένου αὐτοῖς μισθοῦ· οὗτος δὲ διένειμε τὸ χρηματικὸν ποσὸν εἰς τοὺς αὐτοῦ gregales τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν θιάσον του, καθ' ἧς εἶχε πρὸς τοὺς τοὺς συμφωνίας. Ὁ μισθὸς οὗτος ἐν ἀρχῇ ἦτο βεβαίως μικρὸς, ἀλλ' ὕστερον κατέστη μέγας, διδόμενος εἰς τοὺς τελευταίους τῶν ὑποκριτῶν. Ὁ Κικέρων ὑπολογίζει τὴν πρόσδοτον Πικνούργου τινός, μετρίου ὑποκριτοῦ, ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Ῥώσκιον εἰς 100,000 σεστερτίους, ἧτοι εἰς 25,000 δραχμάς. Ὁ Ῥώσκιος ὅμως ἐλάμβανε διὰ πᾶσαν παράστασιν 1000 δηνάρια, καθ' ὅλον δὲ τὸ ἔτος εἰσέπραττε 500,000 σεστερτίους, ἧτοι 125,000 δραχμάς. Καθ' ἧς δὲ ὁ Κικέρων λέγει, ὁ Ῥώσκιος ἠδύνατο ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν νὰ εἰσπράξῃ διὰ τῆς τέχνης του 6,000,000 σεστερτίους, ἧτοι 600,000 κατ' ἔτος, ἢ 150,000 δραχμάς, ὅτε ἡ φήμη του ἦτο μεγίστη, ἀλλ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ 87 π. χ. ἔπαυσε νὰ λαμβάνῃ ἀμοιβὴν, παρέχων δωρεὰν τῷ κοινῷ τὴν ὑπηρεσίαν του. Τούτου δ' ἔνεκα ἀπηλλάγη τῆς ἀτιμίας, εἰς ἣν ὑπῆγοντο οἱ ὑποκριταὶ, διότι κατὰ τὴν νομολογίαν τῶν ὕστε-

ρον νομομαθῶν ἄτιμοι ἦσαν οἱ κέρδους χάριν καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν, ἐνῶ πρότερον κατὰ τὸν αὐστηρὸν ὀρισμὸν τοῦ Ἀντιστίου Λαβέωνος, συγχρόνου τοῦ Κικέρωνος, ἄτιμος (infamis) ἦτο πᾶς ὁ καταβαίνων ἐπὶ τὴν σκηνὴν καὶ ὑποβάλλων ἑαυτὸν εἰς τὰ ὄνυματα εἴτε ἐν δημοσίῳ τόπῳ εἴτε ἐν ἰδιωτικῷ. Ὁ Ῥώσκιος ὅμως πρὸς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τῆς ἀτιμίας ταύτης ἀφέσεως ἔφερε τὸν ἱπποτικὸν δακτύλιον, ὃν ἐδωρήσατο αὐτῷ ὁ Σύλλας τῷ 82 π. χ. καὶ ἀνεδίδωσεν εἰς τὴν τῶν ἱπέων τάξιν.

Τὰ ἐκ τῆς ἀσκήσεως τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης κέρδη ἄλλου ἐπιστήμου ὑποκριτοῦ, Αἰσώπου τοῦ τραγικοῦ, συγχρόνου τοῦ Ῥωσίου, λέγονται ὅτι ἦσαν πολὺ μεγαλειότερα· διότι οὗτος λέγεται ὅτι ἀποθνήσκων ἄφησε τῷ υἱῷ του 20,000,000 σεστερτίων, ἧτοι 5,000,000 δραχμῶν, εἰ καὶ ζῶν ἐδαπάνηα πλεῖστα.

Καὶ οἱ τῶν ὀνομαστῶν ἐν Ἑλλάδι ὑποκριτῶν μισθοὶ δὲν ἦσαν μικροί. Πῶλος ὁ ὑποκριτὴς ἐπὶ Δημοσθένους ἔλαβε τάλαντον (6,000 ἀρχαίων δραχμῶν) ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀγωνισάμενος κατὰ Πλούταρχον.

Πλὴν τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς ἐδίδοντο εἰς τοὺς εὐδοκιμοῦντας ὑποκριτὰς καὶ ἄθλα ἢ βραβεῖα, ἃ ἦσαν διάφορα κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν ὑποκριτῶν καὶ τὴν ἐλευθεριότητα καὶ ἀρεσκίαν τοῦ ἀγωνοθέτου, ἧτοι τοῦ ἔχοντος τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐφορτῆς ἄρχοντος· διότι οὗτος ὥριζε ταῦτα κατὰ θέλησιν, ἐδίδοε δὲ τοῖς εὐδοκιμοῦσι κατὰ τὴν δηλουμένην τῶν θεατῶν εὐαρέσκίαν· διότι ἀγωνοδικῶν μνηστῆρα οὐδεμίαν γίνεται ἐν τοῖς Ῥωμαίοις θεάτροις. Αὐτοὶ οἱ θεαταὶ, καθ' ἣν εἶχον συμπάθειαν ἢ ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑποκριτὰς, προεδήλουν διὰ διαφόρων σημείων τίς ὁ εὐδοκιμῶν. Τούτου ἕνεκα ἀπὸ τῶν Πλαύτου ἀκόμη χρόνων διεστέλλοντο οἱ θεαταὶ εἰς φίλους καὶ ἐχθροὺς τῶν ὑποκριτῶν, μεταχειριζόμενοι θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα ὑπὲρ ἢ κατὰ τῶν φίλων καὶ ἐχθρῶν αὐτοῖς ὑποκριτῶν, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὑποκριταὶ παρεσκευάζον διὰ διαφόρων μέσων τὴν εὐμένειαν τοῦ κοινῷ πρὸ τῆς διδασκαλίας τοῦ δράματος καὶ κατ' αὐτήν. Πρὸς τοῦτο μεταχειρίζοντο, ὡς ἐν ταῖς ἀρχαιρείαις, τοὺς divisores, ἵνα διανέμωσι χρήματα πρὸς τοὺς εὐνοὺς αὐτοῖς (favitores), οἵτινες ἀπὸ τῆς θέσεώς των ἐδίδον τὸ σημεῖον τῆς εὐαρεσκείας ὑπὲρ τοῦ φίλου καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας κατὰ τῶν ἀντιζήλων αὐτοῦ, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ «Ἀμφιτρούωνος» τοῦ Πλαύτου, ποιηθέντος κατὰ τὸν β' ἢ α' π.Χ. αἰῶνα, ἂν ἄλλως τὸ μέρος τοῦτο τοῦ προλόγου δὲν ἐποιήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πλαύτου, ἔνθα ὁ ποιητὴς ἐπικαλεῖται τὴν παρέμβασιν τῆς ἀρχῆς πρὸς περιστολὴν τῶν παρεκτροπῶν τούτων τῶν θεατῶν. Τὸ κακὸν ὅμως τοῦτο ἐπετείνετο μὲ τὴν πρόσδοτον τοῦ χρόνου καὶ προεκάλει οὐχὶ σπανίως στάσεις ἐν τοῖς θεάτροις.

Ὁ ἀληθῶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ δράματος εὐδοκίμησας πρωταγωνιστὴς ἢ ἀρχηγὸς τῶν υποκριτῶν ἐλάβανε παρὰ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐσορτῆς ἄρχοντος πρὸς τῇ χρηματικῇ ἀμοιβῇ καὶ κλάδον φοίνικος (palmam), ὅστις ἦτο ἢ πράγματι φοίνικος κλάδος, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, ἢ καὶ ἄλλο τι διάφορον, στέφανος (corolla) δηλονότι ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ, δι' ὧν ἐμιμοῦντο τοὺς πρότερον διδομένους τοῖς νικηταῖς κλάδους ἢ στεφάνους ἐξ ἀνθῶν ποικιλοχρῶν ἢ ἀπλῶν. Πρῶτος κατὰ Πλίνιον δού; τῷ 211 π. Χ. ὡς *aedilis curulis* τοῖς υποκριταῖς στεφάνους ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μιμουμένους φύλλα κλάδων, ἦτο ὁ *Crassus Dives*. Εἰς τούτους προσετέθησαν ἐφεξῆς καὶ πρὸς κόσμον λημνίσκοι, ἥτοι ταινίαι κρεμάμεναι ἐξ ὑφάσματος ἢ ἐξ ἐλασμάτων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, πρῶτον ἀπλαῖ εἶτα κειοσημέναι ποικίλως.

Ἐν ἀρχαιοτέροις ὅμως χρόνοις ἔδιδον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι καρπούς καὶ ἄλλα τῆς φύσεως προϊόντα, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Πανθηναίοις ἔλαιον ἐκ τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν, τῶν μοριῶν, ἐν Διονυσίοις ἀσκὸν οἴνου. Κατὰ μίμησιν τῆς ἀρχαίας ταύτης συνθησίας φαίνεται ὅτι καὶ Κάτων ὁ νεώτερος τῷ 53 π. χ. διένειμεν ἕν τιμι ἐσορτῇ κατὰ Πλούταρχον τοῖς υποκριταῖς πλὴν κοτίνων στεφάνων οἴνου κεράμια καὶ κρέα ὕβρια, καὶ σῦκα καὶ σικύους καὶ ξύλων ἀγκαλίδας, τοῖς δ' Ἑλληνισιν υποκριταῖς τεῦτλα καὶ θρίδακας καὶ ραφανίδας καὶ ἀπίους.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Προχθές, ἐν τιμι μικρῷ ἔστιαιτοριῷ, πρῶν ὑπαλλήλικος τις, νῦν δὲ πανσαρίας, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ γεῦμά του, ἔρχεται δειλῶς πρὸς τὸν ζενοδόχον :

— Καταλαμβάνω, τῷ λέγει οὗτος, ἐξέχασες τὸ πορτοφόλλι σου . . . Δὲν πειράζει, αὐτὸ εἴμπορεῖ νὰ συμβῇ ἔς τὸν καθένα. Τὰ γράφομε ὅ,τι ἔφαγες καὶ τὰ πληρόνεις αὐριον.

Πράγματι δὲ λαμβάνων κιωλίαν, γράφει μεγάλοις γράμμασιν εἰς μέρος ἐπιφανές, ἄνω τοῦ γραφείου του : Ὁ κ. Ν** δραχ. 1. 40.

Εὐνόητος ἢ κατάπληξις τοῦ Ν** ὅταν εἶδε τὸ ὄνομά του νὰ φηγοῦράρη ἐπὶ τοῦ τοίχου.

Τότε ὁ ξενοδόχος ἐξακολουθεῖ ἀνιλεῖς :

— Μήπως σοῦ ἑκακοφάνη πῶς σ' ἔγραψα ἔτσι; Ἄν εἶνε ἔτσι, εὐκόλα οἰκονομεῖται τὸ πρᾶγμα. Ἄφησέ μου τὸ ἐπανωφόρι σου νὰ τὸ κρεμάσω ἀπὸ ἄνω, κ' ἔτσι δὲν θὰ φανῇ τίποτε ὡς πού νὰ μοῦ φέρης τὰ χρήματα !

* *

Χωρικός τις ἐξωμολογεῖτο ὅτι ἐκλεψε τοῦ γείτονός του ἕν ἀρνίον.

— Νὰ τὸ δώσης ὀπίσω εἰς τὸν κύριόν του, εἶπεν αὐτῷ ὁ πνευματικὸς, διότι δὲν σοὶ δίδω τὴν ἄδειαν . . .

— Ἄλλὰ τὸ ἔφαγα, ἅγιε πνευματικέ.

— Τόσῳ τὸ χειρότερον. Εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τὸ ἀρνίον θὰ ζωντανεύσῃ διὰ νὰ σὲ κατηγορήσῃ.

— Πῶς; τὸ ἀρνίον θὰ ζωντανεύσῃ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν; Τότε τὸ πρᾶγμα διορθώνεται, διότι θὰ εἶπω εἰς τὸν γείτονά μου : « Ἴδου τὸ ἀρνίον σου· πάρε το ».

ΑΛΠΗΘΕΙΑΙ

* * * Τοῦ κόλακα τ' ἀγέλιαι

* * * Ἐκεῖ ποῦ σ' ἐπαινοῦν,

Ἐκεῖ σὲ περιπαίζουν,

Καὶ σὲ καταφρονοῦν.

Καὶ σ' ἐπαινᾷε πάντα

Μὲ τέλος καὶ σκοπὸ,

Γιὰ ν' ἀπολάβῃ μόνον

Ὁρφέλαια καὶ καρπὸ. (Βηλαρᾶς).

* * * Ἡ ἐργασία συνεπάγεται τὴν ἀμοιβὴν αὐτῆς, ἀπομονοῦσα ἡμᾶς τοῦ κόσμου καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ὀφείλομεν δὲ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ εὐλογῶμεν αὐτὴν, ἔστω καὶ μόνον διὰ τὴν γαλήνην τῆς ὁποίας εἶνε πρόξενος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

vv Ἰνα κατανοήσῃ τις πόσον ἀπεριόριστον εἶνε ἐν Ἀμερικῇ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι, ἀρκεῖ νὰ μᾶθῃ ὅτι ἐν Ἀρνόλδ ἐγένετο ἐσχάτως « ἐθνικὸν συνέδριον » μεθῶν πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἐγκρατείας.

Περὶ τὰς εἰκοσι χιλιάδας οἰνοπνευματοπόται συνήλθον ἐκεῖ ἀπὸ πάσης γωνίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅπως πανηγυρικώτερον ἐκδηλώσωσι τὸν πρὸς τὸ μπράντι καὶ τὸ βίσκεϋ ἔρωτά των.

Αἱ συνεδριάσεις ἦταν σύντομοι· ἕκαστον μέλος εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ προσφιλές του ποτὸν, μεθ' ἑκάστην δὲ ἀγόρευσιν ἔπινεν ἐξ αὐτοῦ. Αἱ ἐργασίαι τοῦ συνεδρίου ἔληξαν ἐν μέσῳ τῶν ζωντῶν κραυγῶν : Κάτω οἱ σύλλογοι τῆς ἐγκρατείας ! ἄς οἱ βραγχνοὶ τῶν μεθύσων λάρωγγες ἐξέφερον.

Τὰ μέλη συνεφώνησαν νὰ συνέλθωσιν εἰς δευτέραν σύνοδον τὸ ἐπόμενον ἔτος.

vv Κατὰ τὰς γενομένας ἐσχάτως ἀπογραφικὰς ἐρεῦνας, ὁ πληθυσμὸς τῆς εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας σύγκειται ἐξ 75, 604, 788 κατοίκων, ὁ τοῦ βασιλείου τῆς Πολωνίας ἐξ 7, 219, 077, ὁ τῆς Φιλανδίας ἐκ 2, 028, 021, ὁ τοῦ Καυκάσου, Σιβηρίας καὶ τῆς Μέσης Ἀσίας ἐκ 15, 186, 456· ἐν συνόλῳ ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς ῥωσικῆς αυτοκρατορίας ἀνέρχεται εἰς 100, 038, 348, ἐν ᾧ τῷ 1870 συνεποσοῦτο εἰς 85 ἑκατομμύρια· οὕτω ἐντὸς 12 ἐτῶν ἠῤῥήθη κατὰ 14 1/2 ἑκατομμύρια, ἢ αὐξήσῃ δὲ αὕτη ἰσοφαρίζει πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἐνὸς τῶν δευτερευόντων κρατῶν τῆς Εὐρώπης ! Ἡ αὐξήσῃ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ῥωσικῶν